

ГЕРОЇЧНА ОБОРОНА ОДЕСИ

73 героїчних дні... Саме стільки тривала Одеська оборонна операція, за якою десятки тисяч загинули, три роки окупації та факти стійкого героїзму і фатальних помилок. Одеса з перших же днів війни виявилася прифронтовим містом. В кінці липня 1941 року фронт вже впритул наблизився до міста. 5 серпня надійшов наказ: «Одесу не здавати й обороняти до останньої можливості!» Цей день і прийнято вважати початком оборони Одеси.

Одеська оборона тривала з 5 серпня по 16 жовтня 1941 року. 19 серпня був створений Одеський оборонний район. Оскільки місто було повністю відрізане від Південного фронту, в обороні Одеси брали участь війська окремої Приморської армії під командуванням генерал-лейтенанта Г. Сафронова, війська Одеської військово-морської бази під командуванням контр-адмірала Г. Жукова.

Румунська армія ставила за мету швидке захоплення Одеси, та вони недооцінили силу та патріотичне налаштування жителів.

Для захисту міста та надання підтримки захисникам на сторону Одеси встав Чорноморський флот. Моряки не тільки допомагали привозити в місто провізію, а й безпосередньо брали участь у боях, як особисто, так і захищаючи місто з військових кораблів. 19 серпня було прийняте рішення організувати Одеський оборонний район. На його чолі став Г. Жуков, який командував Чорноморським флотом, що прийшов на допомогу місту.

З початком війни більшість одеських підприємств було евакуйовано. Вивезли і найцінніше обладнання заводу імені «Січневого повстання», а верстати, що залишилися, вирішили використати для ремонту бойової техніки. І коли до цеху почали надходити підбиті в боях танки, там створили ремонтні майстерні. Керував ними інженер А. Розумовський. Але танків все таки не вистачало. Тоді робітники майстерень вирішили забезпечити Приморську армію бойовою машиною власної конструкції. Швидкі на жарт одесити тут же охрестили своє дітище «На испуг» – ось і розгадка марки «НИ».

Перша машина вийшла з воріт заводу 10 серпня 1941 року. Випробування танків-саморобок вогнем пройшло успішно. Жодної кульової пробоїни! В результаті було прийняте рішення про «серійне» виробництво. В другій половині вересня сформували 210-й армійський танковий батальйон під командуванням старшого лейтенанта М. Юдіна, який повів перші «НИ» в перший бій. У батальйоні було 35 танків, в основному саморобних. А всього під бомбардуванням і безперервними артобстрілами було побудовано 60 танків системи «НИ».

Румуни і німці увійшли до Одеси лише у вечорі 16 жовтня, але вони оволоділи тільки верхньою Одесою, а була ще нижня Одеса – катакомби. Почалася партизанська війна проти окупантів. Партизани знищили понад 5 тис. ворожих солдатів і офіцерів, підірвали 27 військових ешелонів, знищили 448 автомашин, врятували від вивезення до Німеччини близько 20 тис. громадян. Одеса залишилася нескореною.

Одеса – це місто не лише з гарною архітектурою, колоритом, Одеса – це історія, якою слід пишатися!